

Grunnlagsmaterialet fra Budsjettnemnda for jordbruket

Presentasjon for Norsk Bonde- og Småbrukarlag 21.10.21

Budsjettnemnda for jordbruket
16.04.2021

Utredning nr. 1

**Jordbrukets totalregnskap 2019 og 2020
Budsjett 2021**

Registrerte og normaliserte tall

Budsjettnemnda for jordbruket
16.04.2021
opprettet 23.04.2021

Utredning nr. 2

REFERANSEBRUKSBEREGNINGER 2021
Beregninger basert på driftsgranskingene

Budsjettnemnda for jordbruket
16.04.2021

Utredning nr. 3

**Resultatkontrollen for
gjennomføring av landbrukspolitikken**

Oppdatert 18.5

AVGITT
APRIL 2021

Budsjettnemnda for jordbruket

- Ble opprettet i 1948 som et faglig og representativt organ med uavhengig sekretariat.
- Representasjon fra avtalepartene og fagfolk, med uavhengig leder.
- Forankret i Hovedavtalen for jordbruket § 2-6:
 - "Budsjettnemnda for jordbruket skal framskaffe og bearbeide grunnlagsmateriale for forhandlinger om jordbruksavtaler, og framlegge resultatene i rapportform..."
- Sekretariatet ble midt på 80-tallet slått sammen med Norges landbruksøkonomiske institutt til NILF, og er nå en del av NIBIO.
- Nemndas hovedoppgave er å legge fram omforent tallmateriale til forhandlingene. Partene legger tallmaterialet til grunn for forhandlingene, på et faglig grunnlag innenfor føringer lagt av Stortinget/avtalepartene.

Inntektsmålet har vært - og er - sentralt i jordbrukspolitikken og jordbruksoppjøret

- men også et virkemiddel for å nå de 4 hovedmålene

**Matsikkerhet
og
beredskap**

**Landbruk
over hele
landet**

**Økt
verdiskaping**

**Bærekraftig landbruk
med lavere utslipp av
klimagasser**

I dag leverer BFJ 3 utredninger til partene

- **Totalkalkylen for jordbruket (et sektorregnskap)**
 - Registrert regnskap
 - *Normalisert regnskap (til inntektsmålingen, unntatt 1976/77-1993)*
- **Referansebruksberegninger (basert på gårdsregnskap)**
 - Regnskapsresultater for ulike typer "yrkesmessig drevne" bruk over en viss størrelse, basert på NIBIOS driftsgranskinger. For å vurdere fordelingen.
 - *1976/77-1993, som modellbruk til måling av inntektsnivå*
- **Resultatkontroll for landbrukspolitikken**
 - **Fra 1993**, en statistikksamling med en rekke resultatindikatorer som grunnlag for å vurdere måloppnåelse. Herunder inntektsstatistikk fra selvangivelser.
- Og ekstraputredninger på bestilling fra avtalepartene

Resultatmål i Totalkalkylen (og referansebrukene)

Sum produksjonsinntekter
+ Direkte tilskudd
= SUM INNTEKTER (A)
- Ikke-varige produksjonsmidler
- Kapitalkostnader (kapitalslit føres inflasjonsjustert)
SUM KOSTNADER (B)
= VEDERLAG TIL ARBEID OG KAPITAL (A-B)
- Realrente på lånt kapital
= VEDERLAG TIL ARBEID OG EGENKAPITAL

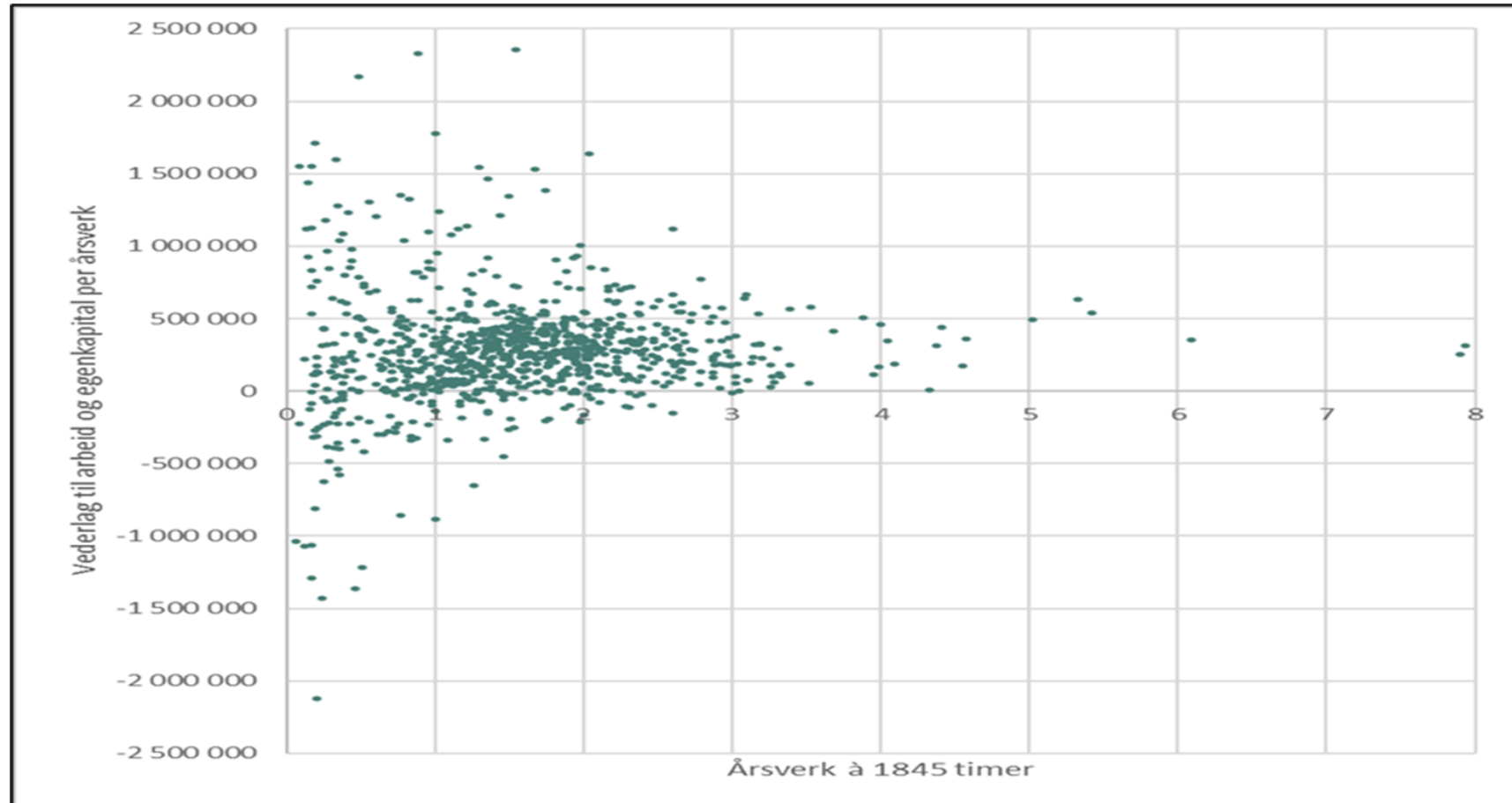
Resultatmålet tar ikke stilling til fordelingen av resultatet mellom arbeidet og realavkastning til egenkapitalen. Begge deler er inntekt. Resultatet skal sammenlignes med lønn og gi jordbruket samme mulighet for konsum som arbeidstakeres lønnsinntekt.

"Hvordan kommer nemnda fram til tallene - og hvorfor kjenner ikke bønder seg igjen"

- **Matproduksjonen skjer i knapt 39.000 foretak, hvorav ca. 95% er personforetak (ENK).**
- **Det er meget stor variasjon i resultatet på bunnlinja i regnskapene til foretakene, også på likeartede bruk både i et enkelt år og over tid.**
- **Resultatet i foretakene er resultat av en rekke forhold i tillegg til jordbruksoppgjøret;**
 - **herunder kostnader (renter, energi og fôr), markeds- og importutvikling, været**
 - **og bøndernes egne valg og tilpasninger.**
- **At bønder ikke kjenner seg igjen i gjennomsnittstallene for alle (Totalkalkylen) eller for grupper av bruk (referansebrukene) er lett å forstå - og dukker opp med jevne mellomrom.**
- **Men at nemnda utarbeider, og blir enige om hvilke tall som skal legges fram, er en forutsetning for å ha jordbruksforhandlinger.**

Meget stor variasjon er antagelig en hovedårsak

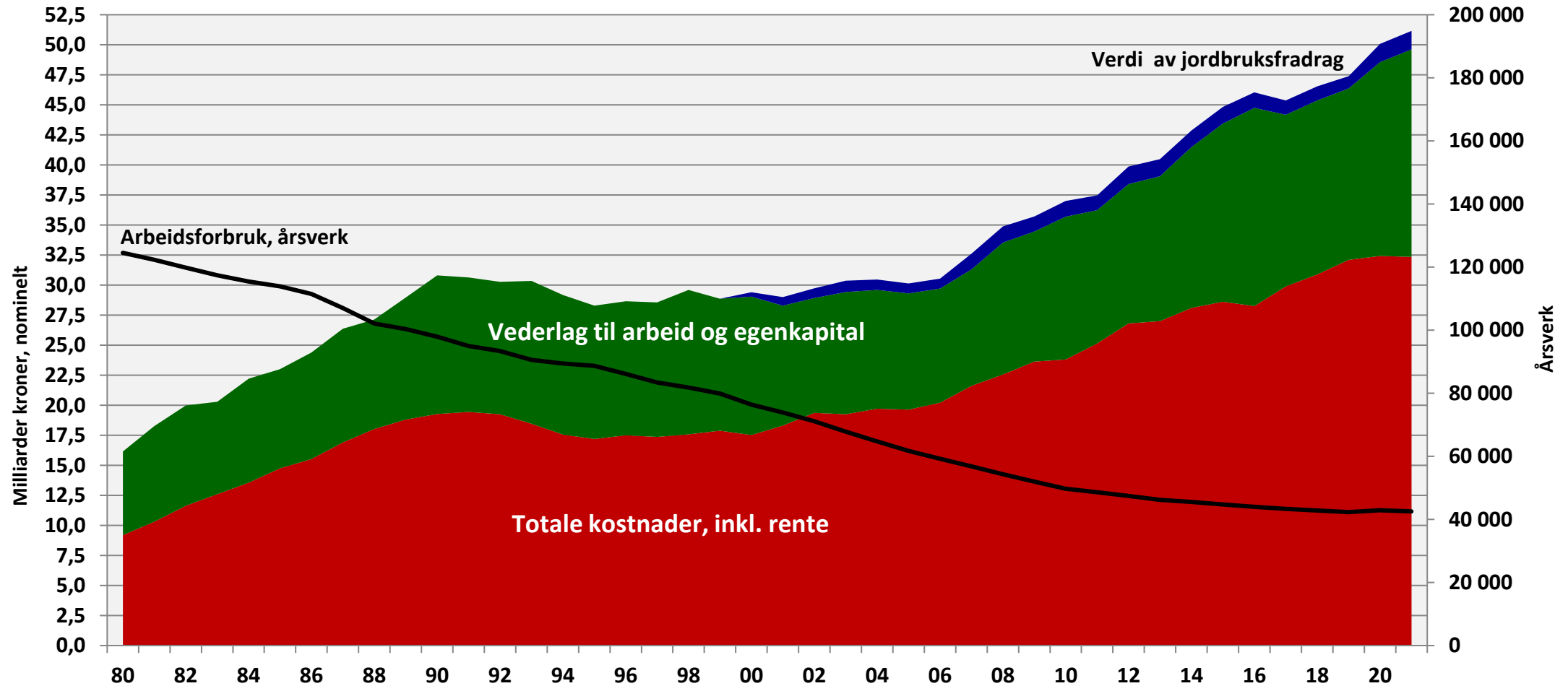
Spredningen i vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk driftsgranskingene 2019

Men det er mange grunner

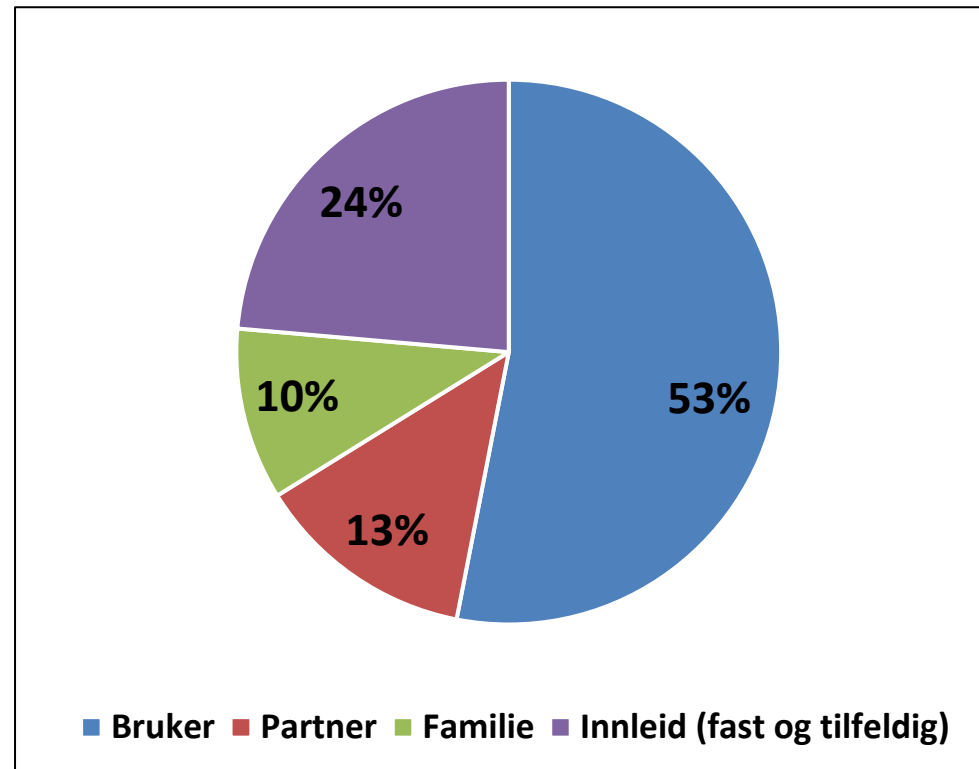
- Inntektsvariasjonen er meget stor, også mellom likeartede bruk.
- Det er fort gjort å sammenligne ulike resultatmål.
- Noen vurderer næringsinntekt fra næringsoppgaven, hvor det er gjort skattemessige tilpasninger.
- Man regner inntekt per foretak, ikke per årsverk.
- Avlingsvariasjon pga. været er jevnet ut i Budsjettnemndas materiale.
- I BFJs materiale er verdien av jordbruksfradraget lagt til.
- Totalkalkylen er et sektorregnskap, hvor noen inntekts- og kostnadsposter føres netto.
- De siste årene har enkeltbruk vært ulikt berørt av overproduksjon, regn, ekstrem tørke, nedskalering av melkeproduksjon, pandemien...
- Totalkalkylen fanger opp sammensetningseffekt/effekt av strukturendringer.

Totalkalkylen er et sektorregnskap som skal vise hva jordbruksproduksjon kaster av seg

Totalkalkylen beregner vederlaget til alt utført arbeid i jordbruket, inkludert det innleide

Fordeling av arbeid i jord- og hagebruk
(SSB 2020 foreløpige tall)

Hovedbrukerne utførte 0,6 årsverk i gjennomsnitt

Sektoravgrensingen

- Totalkalkylen er et sektorregnskap som viser utviklingen i alle inntekter og kostnader i jordbruket. Gir oversikt over produserte mengder og bruk av innsatsfaktorer
- Jordbruk er ganske smalt definert.
 - Omfatter ikke rein, pelsdyr, innlandsfiske jakt og viltstell, juletrær eller tilleggsnæringer/foredling
- Beregningene er avgrenset til transaksjoner mellom jordbruket og andre sektorer.
 - F.eks. maskintjenester og omsetning av grovfôr er intern omsetning og påvirker ikke sluttresultatet.
- Jord og melkekvoter regnes å tilhøre sektoren. Inngår i jordbrukets kapital og framkommer som høyere gjeld og rentekostnader og ved å inngå i egenkapitalen som resultatet skal gi avkastning til.
- Beregner hva jordbruk kaster av seg, men viser ikke hvordan inntekten fordeles mellom arbeid og egenkapital, eller mellom hovedbruker, innleid arbeidskraft, jordeiere
- De to siste punktene inngår i det nedsatte ekspertutvalgets mandat.

Det ligger omfattende datainnsamling til grunn for totalregnskapet

- NIBIO henter inn store mengder data om kvantum og priser fra mottaksledd, leverandører, Landbruksdirektoratet, SSB m.v. (brukes også i nasjonalregnskapet og av Eurostat, EUs statistikkbyrå)
- Arbeidsforbruk og investeringer fra SSBs landbruksundersøkelser.
- Verdi av jordbruksfradraget beregnet av SSB/NIBIO ut fra selvangivelser
- Totalkalkylen (og referansebrukene) bruker bare registrerte data
 - Det gjøres ingen normeringer av effektivitet etc.

Fra driftsgranskinger til referansebruk

- Referansebrukene utarbeides for å vurdere effekten av fordeling av en ramme i jordbruksbruksoppgjøret.
- De er basert på gårdsregnskapene i NIBIOs driftsgranskinger.
- For å bli med i driftsgranskingene må brukene ha over 150.000 kroner i standard omsetning. Unntatt for korn har brukene over 1 årsverk.
- Disse skatteregnskapene gjøres om til driftsregnskap.
- Avlingene for korn og poteter normaliseres.
- Så regnes det gjennomsnitt for gruppene av bruk.
- Blir plassert i soner for å kunne vurdere tilskuddsendringer.
- Føringsprinsippene er litt forskjellig fra totalkalkylen på noen områder
 - F.eks. føres avskrivninger etter historisk kost, etterbetaling på melkeprisen føres på utbetalingsåret, inntekter og kostnader fra jord-/kvoteleie føres og leid jord inngår ikke i balansen

Referansebrukene. Produksjoner

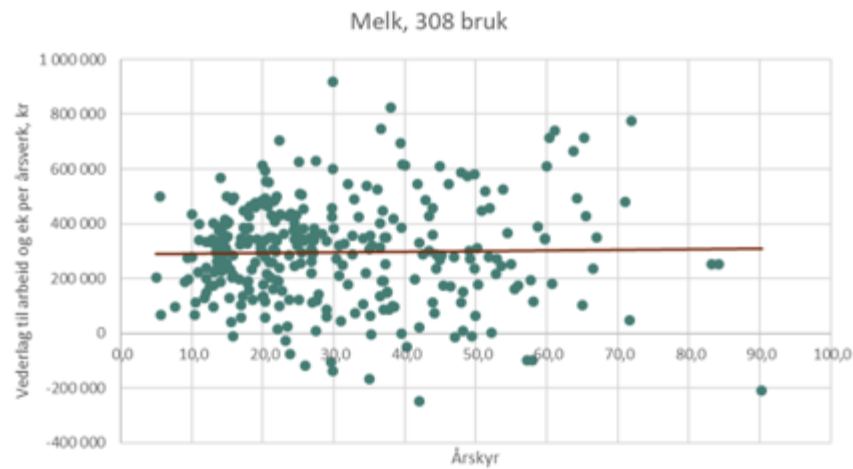
Ref.bruk nr.	Produksjon og omfang	Område	Antall bruk i 2019	AK sone ¹	Kjøtt sone	Melk sone
1	Melk og storfeslakt. 30 årskyr	Landet	309	5/5A	2	D
2	Korn. 396 dekar korn	Landet	104	1		
3	Sau. 156 vinterfôra sauer	Landet	125	5/5A	2	
4	Melkeproduksjon geit. 144 årsgeiter	Landet	20	6	4	G
5	Svin og korn. 52 avlssvin + 373 dekar korn	Landet	30	1		
6	Egg og planteprodukter. 6758 høner + 343 dekar korn	Landet	15	1		
7	Poteter og korn. 121 dekar poteter + 313 dekar korn	Landet	16	1		
8	Storfeslakt/ammeku. 31 ammekyr	Landet	63	5/5A	2	
9	Frukt og bær. 49 dekar frukt og bær	Landet	25	5/5B	2	
10	Grønnsaker. 82 dekar grønnsaker + 286 dekar korn	Landet	13	1	1	
11	Fjørfekjøtt og planteprodukter. 123 241 fjørfeslakt	Landet	19	1		

Referansebrukene. Region, struktur og driftsmåte

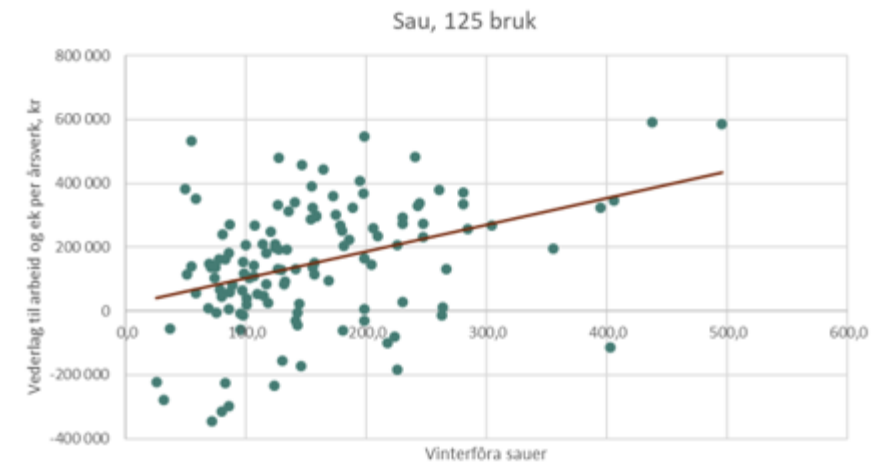
Ref.bruk nr.	Produksjon og omfang	Område	Antall bruk i 2019	AK sone ¹	Kjøtt sone	Melk sone
12	Økologisk melk og storfeslakt. 29 årskyr	Landet	19	5/5A	2	D
13	Melk (de 1/3 minste brukene). 15 årskyr	Landet	103	5/5A	2	D
14	Melk (de 1/3 største brukene). 49 årskyr	Landet	103	5/5A	2	D
15	Melk (de 25 største brukene). 66 årskyr	Landet	25	5/5A	2	D
16	Melk og storfeslakt. 36 årskyr	Østlandets flatbygder	21	1	1	B
17	Melk og storfeslakt. 29 årskyr	Østlandets andre bygder	36	5/5A	2	C
18	Melk og storfeslakt. 34 årskyr	Agder og Rogaland, Jæren	20	2	1	A
19	Melk og storfeslakt. 26 årskyr	Agder og Rog. andre bygder	30	5/5B	2	B
20	Melk og storfeslakt. 28 årskyr	Vestlandet	82	5/5B	2	D
21	Melk og storfeslakt. 34 årskyr	Trøndelag	56	4	2	C
22	Melk og storfeslakt. 28 årskyr	Nord-Norge	64	6	4	G
23	Korn. <400 dekar korn (234 dekar korn)	Østlandet	52	3		
24	Korn (de 20 største brukene). 865 daa korn	Østlandet	20	1		
25	Korn og korn/svin. 346 daa + 27 avlssvin	Trøndelag	33	4		
26	Sau. 142 vinterfôra sauer	Vestlandet	29	5/5B	2	
27	Sau. 183 vinterfôra sauer	Nord-Norge	20	6	4	
28	Sau (de 25 største brukene). 292 v.f.sauer	Landet	25	5/5A	3	

Det er stor variasjon også innen produksjoner

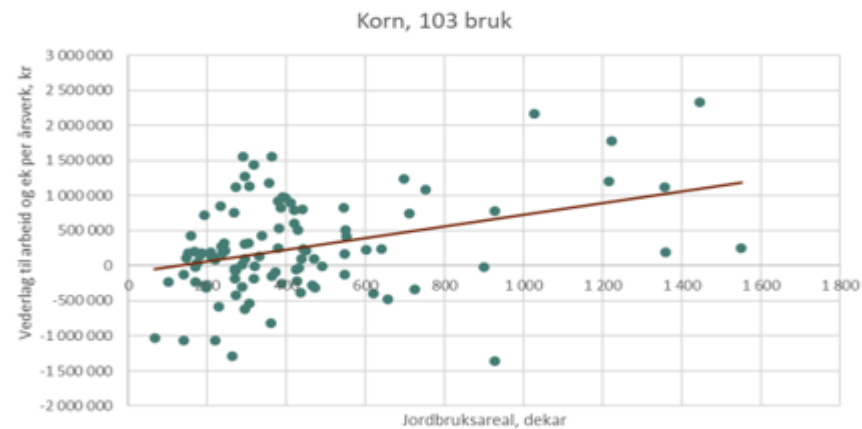
Variasjon, vederlag til arbeid og ek per årsverk, melk, 2019

Variasjon, vederlag til arbeid og ek per årsverk, sau, 2019

Variasjon, vederlag til arbeid og ek per årsverk, korn, 2019

- **Det finnes nær like mange uttrykk for lønnsomhet, og utvikling i lønnsomhet, som det finnes gårdsbruk**
- **Aggregering til gjennomsnitt for grupper og totalt er nødvendig**
 - **Det må gjøres valg i beregningene og utøves skjønn i budsjetteringen**
- **De siste årene har vist stor ustabilitet i en rekke forhold som påvirker lønnsomheten og partene ikke har kontroll på**
 - **Partene står fritt til å legge fram data fra andre kilder i forhandlingene, men**
- **Vi er forpliktet til å legge Budsjettnemndas omforente inntektstall til grunn. Det er helt nødvendig for å kunne gjennomføre jordbruksforhandlinger**
 - **Materialet finnes på: NIBIO.no**